

SPELEN MET OUDE SPULLEN

Erfgoed (mee)maken

- Groep 1-2

Dit project gaat over 'vroeger'. De tijd is onbestemd; voor leerlingen van deze leeftijd is dat ook niet van belang. Het enige dat van belang is, is het onderscheid tussen 'nu' en 'vroeger'. Er komen zoveel mogelijk oude spullen in het lokaal. De leerlingen spelen daarmee en doen opdrachten. Telkens gaat het over de vraag, wat de waarde is van deze dingen, voor henzelf en voor anderen.

De erfgoedwijze bril

Op een speelse en onbewuste manier zijn de leerlingen bezig met de waarde van voorwerpen: hun esthetische waarde, hun (vroegere) gebruikswaarde, hun persoonlijke (herinnerings)waarde. Later in hun schoolcarrière kunnen ze, steeds bewuster, leren dat erfgoed draait om betekenis geven (waarde toekennen) door mensen; dat zichzelf -hun eigen- betekenis geven aan voorwerpen, plekken en gebouwen en op die manier erfgoed kunnen 'maken'.

Moedig daarom de leerlingen bij alle opdrachten aan, om vooral ook goed naar *elkaar* te luisteren. Niet alleen vertellen wat zijzelf weten en vinden, maar ook: wat vinden anderen van dit voorwerp? Waarom? Vind jij dat ook? Waarom wel of niet? Probeer er dus voor te zorgen, dat gesprekken niet alleen via jouzelf (als vragensteller en beoordelaar) lopen maar ook en vooral, tussen de leerlingen.

Iedereen denkt verschillend over erfgoed. Hoe eerder je begint met je daarvan bewust te worden en daar respect voor op te brengen, hoe beter.

Inhoud van deze handleiding

De lessen (een hele themaweek, elke dag kun je verschillende opdrachten doen)	3
Introductie	3
Huiswerkopdracht	3
a. Voorwerpen bestuderen	3
b. Voorwerpen categoriseren.....	3
c. Waarde bespreken	3
d. Voorwerpen beoordelen	4
e. Spelen	4
Extra: tip	4
Evaluatie & reflectie:	4

Leerdoelen

- De leerlingen zijn bezig met de waarde van voorwerpen
- De leerlingen leren verschillende begrippen die te maken hebben met tijd en waarde

Materialen, behorend bij deze lessen:

- Deze handleiding
- Het werkblad *vragen over voorwerpen* in Word. Je kunt het werkblad aanpassen.

Groep 1 en 2

Dit project is geschikt voor groep 1 en 2 en je kunt het goed twee jaar achter elkaar gebruiken zodat elke leerling dit twee keer kan meemaken. Als groep 2-er kan de leerling erover vertellen aan de nieuwe leerlingen: op die manier deelt hij/zij herinneringen. De leerling uit groep 2 kan er voor zichzelf nieuwe elementen aan toevoegen, die hij of zij in het eerste jaar nog niet in zich had.

Vorbereiding

Verzamel zelf zoveel mogelijk oude spullen: uit je eigen huis, uit de school, vraag andere leerkrachten, koop eventueel wat dingen in tweedehands winkels of rommelmarkten. Verdeel de spullen in dingen waar de leerlingen mee mogen spelen, en dingen waar ze niet aan mogen komen. Zet en hang alles in het lokaal; richt een of meer speelhoeken in met dingen waar mee gespeeld mag worden. Maak van een tafel of een andere plek een tentoonstelling met dingen waar je niet aan mag komen.

De lessen

Introductie

Introduceer de oude dingen bij de leerlingen. Doe dit op de manier die past bij jouw groep.

Laat ze kijken naar de dingen waar je niet aan mag zitten, en spelen met de andere dingen. Vertel erover, laat de leerlingen erover praten. Wellicht herkennen ze dingen van thuis of oma/opa, daar kunnen ze over vertellen (aan elkaar ook).

➤ Woorden om mee te oefenen: vroeger – nu

Huiswerkopdracht

Vraag of de leerlingen voor de volgende keer nog meer spullen meenemen, van thuis of van oma/opa. Geef het werkblad mee (bijlage).

Als de oude spullen zijn aangevuld met nog meer oude dingen van de (groot)ouders, zijn er verschillende opdrachten die je op verschillende momenten kunt doen.

a. Voorwerpen bestuderen

Selecteer oude voorwerpen waar ook nieuwe equivalenten van zijn. Bijvoorbeeld: een kroontjespen heeft als nieuwe tegenhanger een balpen. Een leitje en een tablet. Een oude omatas en een nieuwe tas. De leerlingen vergelijken de oude en de nieuwe voorwerpen. Vraag bijvoorbeeld:

- Kun je een verschil zien aan de buitenkant? Bijvoorbeeld: kleuren, materialen, vormen, geur.
- Is het moderne ding helemaal heel? (nee, ook moderne dingen kunnen al versleten zijn)
- Gebruik je het oude ding hetzelfde als het nieuwe ding of gaat het anders? Hier zul je soms iets moeten uitleggen of demonstreren. Bijvoorbeeld: kroontjespen en balpen gebruik je allebei om mee te schrijven, maar bij een kroontjespen heb je losse inkt nodig.

Eventueel vraag je leerlingen die dit al een keer gedaan hebben (vorig jaar) of zij de moderne tegenhangers weten (en misschien in het lokaal kunnen vinden) van oude dingen.

Vraag ten slotte welke van de twee, oud of nieuw, volgens de leerlingen beter, mooier, fijner, leuker of handiger is. Waarom?

➤ Woorden om mee te oefenen:

Oud – nieuw; heel – versleten of kapot; eventueel: modern – ouderwets

b. Voorwerpen categoriseren

De leerlingen gaan de voorwerpen in categorieën verdelen door ze op twee of meer verschillende plaatsen neer te zetten. Categorieën kunnen zijn:

- Waar ze voor gebruikt worden/werden
- In welke kamer van het huis ze gebruikt worden/werden
- Door wie ze gebruikt worden/werden
- Wat nog wel, en wat niet meer gebruikt wordt. In het laatste geval kun je praten over: waarom worden ze dan bewaard??

➤ Woorden om mee te oefenen: bewaren – weggooien

c. Waarde bespreken

Vraag aan de leerlingen welke voorwerpen volgens hen waarde hebben, en waarom.

Wat is waarde? Dat je iets belangrijk vindt; dat je het niet wilt weggooien.

Vraag bijvoorbeeld: kan je dit ding eigenlijk weggooien? Het is zo oud, we gebruiken het niet meer.

Waarom kunnen we het wel of niet weggooien? Vertel herinneringen van jezelf bij voorwerpen en

lees voor wat de (groot)ouders hebben geschreven bij hun voorwerpen.

Oefen met het concept herinnering. Wat is een herinnering? Dat je iets hebt gedaan of beleefd en je weet het nog. Je kunt bijvoorbeeld nog denken aan je verjaardag: dat is een herinnering. Of aan wat je gisteren hebt gegeten. Of dat er een baby is geboren.

Je kunt je herinnering ook vertellen. Vraag de leerlingen om zich iets te herinneren en dat te vertellen. Jullie krijgen nu een hele kring vol herinneringen. Leg uit dat oude mensen veel meer herinneringen hebben, omdat ze veel langer geleefd hebben. Maar ook de leerlingen hebben er al heel veel.

Vraag, nadat je herinneringen bij voorwerpen hebt verteld, nog eens of je dit of dat voorwerp kunt weggooien of niet. Verandert er iets in het gevoel van waarde? Waarom?

➤ Woorden om mee te oefenen: Herinneringen; waarde, belangrijk

d. Voorwerpen beoordelen

Vraag om alle spullen in te delen in mooi en lelijk.

Praat daarna over hoe dat eigenlijk niet mogelijk is! Want wat jij mooi vindt, vind ik lelijk. Of een beetje lelijk. En dat geeft niet want iedereen mag dat zelf weten.

Je kunt eventueel ook praten over: waarom vinden we eigenlijk iets mooi of lelijk? Ook daar zul je heel diverse antwoorden op krijgen.¹

➤ Woorden om mee te oefenen: mooi – lelijk

e. Spelen

Natuurlijk spelen de leerlingen ook met de voorwerpen. Misschien kun je nog wat verhalen vertellen of voorlezen over andere tijden. Ze kunnen zich een beetje inleven in 'vroeger'.

Je kunt op een ander moment vragen of de oude dingen leuker zijn om mee te spelen dan nieuwe dingen en waarom dan.

Extra: tip

Nodig een of meer (groot)ouders uit in de klas om te vertellen over vroeger. Eventueel met behulp van oude voorwerpen die ze meenemen.

Evaluatie & reflectie:

Uiteindelijk moet alles weer de klas uit. De spullen van de (groot)ouders gaan met de leerlingen mee naar huis, de andere spullen geef of breng je zelf terug. Je kunt nog aan de leerlingen vragen of er één ding is, dat ze het allerleukst/mooist/belangrijkst vinden en waarom dan? Misschien zitten daar wel dingen bij, die waarde hebben gekregen door een verhaal. Daar kun je dan nog even de aandacht op vestigen. Dat een voorwerp belangrijk kan worden omdat iemand er een mooi verhaal of een herinnering bij heeft. En dat dat voor iedereen anders is.

¹ Dat mooi en lelijk toch belangrijke categorieën zijn, in ieder geval voor het publiek, bewijst wel de met veel publiciteit omgeven verkiezing van het mooiste kasteel van Nederland in 2022 (Kasteel Hoensbroek heeft gewonnen).